

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 330.322

JEL Classification: M21

ОСНОВИ КОНЦЕПЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Кудрявцев В. М., к.е.н., асистент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. Предметом роботи є наукові підходи щодо концепції забезпечення економічної та інвестиційної безпеки. Метою роботи є розгляд та аналіз основ концепції забезпечення економічної та інвестиційної безпеки. Для досягнення поставленої мети у роботі були використані такі загальнонаукові і спеціальні методи і прийоми дослідження: теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу – для дослідження теоретичних засад та інструментарію концепції забезпечення економічної безпеки; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення і формулювання висновків. В роботі розглянуто необхідність формування концепції безпеки, що ґрунтується на виокремленні та обліку інтересів кожного з учасників економічних відносин. Тільки в цьому випадку можливе в діяльності державних органів щодо забезпечення економічної безпеки дотримання оптимального поєднання і реалізації економічних інтересів особистості, регіону і держави, вирішення наявних протиріч. Але в ще більшому ступені, така ситуація зумовлює необхідність формування системи управління, яка була б націлена на формування умов, що стимулюють діяльність кожного суб'єкта з реалізації своїх економічних інтересів не на шкоду національним або державним. Така система управління повинна враховувати специфіку господарської діяльності і відповідно ті механізми, які можуть найбільш ефективним способом впливати на кожного суб'єкта з метою реалізації ними суспільно значущих цілей.

Ключові слова: концепція, забезпечення, економічна безпека, інвестиційна безпека, держава.

THE MAIN CONCEPTS OF PROVIDING ECONOMIC AND INVESTMENT SECURITY

Vyacheslav Kudryavtsev, Ph.D. in Economics, Assistant

Kharkiv National Automobile and Highway University

Summary. The subject of the work is the concept of scientific approaches to ensure economic and investment security. The aim is to review and analyze the foundations of the concept of ensuring economic and investment security. To achieve this goal there have been used the following general scientific and special methods and study techniques: theoretical synthesis, analysis and synthesis to study theoretical principles and tools concept of economic security; abstract logical for theoretical generalizations and drawing conclusions. There consider the necessity of security concept creation based on accounting separation and interests of each participant of economic relations. Only in this case it is possible the optimal connection and realization the economic interests of the individual, region and state, resolving existing contradictions in the activities of state authorities on economic security compliance and implement. But even more, this situation necessitates the formation of management system that stimulates the activity of each entity to implement their economic interests not at the expense of national or state. This management system should take into account the specificity of economic activities and the mechanisms that may most effective way to influence each entity to implement them socially important purposes.

Keywords: concept, security, economic security, investment security, state.

Постановка проблеми. Цілі і засоби державного забезпечення національної безпеки, сформульовані в концепції національної безпеки України, багато в чому визначають зміст проведеної українською державою економічної політики, одним із завдань якої є регулювання відносин між людьми, що складаються з приводу виробництва, обігу, розподілу та споживання благ у суспільстві і державі. Проте динаміка суспільного розвитку постійно ставить перед державою нові проблеми, як у сфері зовнішньоекономічних відносин, так і в плані вирішення протиріч інтересів різних соціальних груп суспільства. У силу цього, підходи, сформульовані в концепції національної безпеки, вимагають часто оперативної зміни з урахуванням динаміки змін, що відбуваються. Іншими словами, реалізація положень концепції повинна забезпечуватися діяльністю системи аналізу і оцінки стану економічної безпеки. У самій концепції визначено загальні підходи до формування системи забезпечення національної безпеки. Однак постає питання

про формування систем, здатних адекватно специфіці тієї чи іншої сфери реалізації національних інтересів, забезпечити здійснення функцій управління безпекою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначені проблеми у розвитку вітчизняної економіки знайшли своє відображення у працях науковців: О. І. Барановського, О. С. Власюка, В. О. Василенко, В. М. Гейця, В. П. Горбуліна, В. І. Мунтіяна, С. І. Пирожкова, Я. А. Жаліло, В. І. Кириленко та ін. [2, 3, 4, 5, 6]. Сучасними дослідниками приділяється велика увага проблемам ролі та місця інвестицій в забезпеченні економічного зростання [7, 8, 9, 10]. Меншою мірою це стосується проблем управління інвестиційними процесами у системі гарантування економічної безпеки.

Невирішені складові загальної проблеми. Для забезпечення загальної спрямованості у функціонуванні кожного суб'єкта безпеки з реалізації методологічних позицій, закладених у концепції, і виконання рішень у сфері економічної та інвестиційної безпеки необхідно розробити єдиний механізм, який, будучи концептуальним, може бути покладений в основу діяльності щодо забезпечення національної безпеки в цілому та економічної й інвестиційної безпеки регіону чи галузі зокрема.

Формулювання цілей статті. Цілями цієї статті є розгляд, аналіз та узагальнення основ концепції забезпечення економічної та інвестиційної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Залежно від ступеня близькості життєво важливих інтересів держави, регіону і особистості можливо збіг за масштабами і сферам реалізації національної і державної економічної безпеки. При наявності істотних протиріч між інтересами особи, регіону і держави можна вести мову про збіг державній та економічній безпеці суспільства. Але в цьому випадку за своїми масштабами не будуть стикуватися регіональна та державна економічна безпека.

У сучасних умовах реформування існували суспільно-політичних систем, система життєво важливих інтересів, що раніше вважалися єдиними, збігається з загальнодержавними, наведена до положення досить істотного розмежування, аж до загострення протиріч і виникнення конфліктів між суб'єктами економічних відносин. В даний час інтереси всередині країн чітко розділяються на три основних групи: інтереси особистості, регіону і держави. Суперечливість цих груп інтересів привела до необхідності виокремлення нових понять і термінів.

Оцінювати стан економічної та інвестиційної безпеки держави, на думку фахівців, доцільно з урахуванням ієрархії наступних пріоритетів:

- національні економічні інтереси;
- умови для створення і реалізації цих інтересів в сучасних умовах;
- реальні та потенційні загрози інтересам та шляхи їх запобігання;
- роль держави в організації діяльності щодо забезпечення економічної безпеки;
- регулювання взаємовідносин між суб'єктами відносин у сфері забезпечення економічної безпеки;
- оцінка ефективності діяльності суб'єктів системи забезпечення економічної безпеки в реалізації економічних інтересів, у виявленні та усуненні загроз.

Залежно від ступеня близькості життєво важливих інтересів держави, регіону і особистості можливо збіг за масштабами і сферам реалізації національної і державної економічної безпеки. При наявності істотних протиріч між інтересами особи регіону і держави можна вести мову про збіг державній та економічній безпеці суспільства. Але в цьому випадку за своїми масштабами не будуть стикуватися регіональна та державна економічна безпека.

Це обумовлює необхідність формування концепції безпеки, що ґрунтується на виокремленні та обліку інтересів кожного з учасників економічних відносин. Тільки в цьому випадку можливе в діяльності державних органів щодо забезпечення економічної безпеки дотримання оптимального поєднання і реалізації економічних інтересів особистості, регіону і держави, вирішення наявних протиріч. Але в ще більшому ступені, на нашу думку, така ситуація зумовлює необхідність формування системи управління, яка була б націлена на формування умов, що стимулюють діяльність кожного суб'єкта з реалізації своїх економічних інтересів не на шкоду національним або державним. Така система управління повинна враховувати специфіку господарської діяльності і відповідно ті механізми, які можуть найбільш ефективним способом впливати на кожного суб'єкта з метою реалізації ними суспільно значущих цілей. У цьому відношенні і необхідна наукова, теоретична опрацювання питання формування такої системи управління,

заснована на аналізі особливостей реалізації економічних інтересів і враховує оптимальні можливості держави в досягненні балансу економічних інтересів.

Перехід до стійкого розвитку України можливий лише в разі забезпечення розвитку її регіонів та галузей економіки. Це передбачає формування ефективної просторової структури економіки країни, розроблення, прийняття та реалізацію стратегії соціально-економічного розвитку, які б враховували специфіку проблем регіонів і місцеві особливості території, а також загальнодержавні пріоритети.

Стратегія стійкого розвитку являє собою узагальнюючу модель дій, необхідних для досягнення поставлених цілей на основі обраних критеріїв (показників) оцінки економічної безпеки і ефективного розподілу ресурсів [11].

Надзвичайно важлива, якщо не ключова, проблема – розробка принципово нової стратегії збалансованого соціально-економічного розвитку держави в цілому, конкретного регіону та галузей економіки, визначення національних, регіональних і місцевих пріоритетів під час переведення національного господарського комплексу на модель стійкого зростання [11].

Для успішної реалізації концепції сталого соціально-економічного розвитку доцільно уже сьогодні визначити ряд галузей економіки, на яких мають відпрацьовуватися схеми економічного розвитку. Це дасть змогу не лише реально оцінювати результативність і ефективність здійснення запропонованих заходів, а й вносити певні корективи до самої концепції і до механізмів та способів її втілення в життя. Також дуже важлива оцінка економічної безпеки галузі, визначення основних критеріїв (показників) та методів оцінки. Крім того, необхідно створити ефективні організаційно-управлінські структури, на які можна було б покласти відповідальність за виконання цієї надзвичайно важливої роботи, котра має стратегічне значення для суспільного прогресу [11].

Одним з найбільш значущих елементом системи безпеки галузі та держави в цілому є механізм її забезпечення, який пропонується визначити як сукупність законодавчих актів, правових норм, спонукальних мотивів та стимулів, методів та засобів, за допомогою яких забезпечується досягнення цілей безпеки і вирішення поставлених завдань. Дія даного механізму покликана забезпечити інвестиційну безпеку певного рівня, який залежить від галузевих особливостей і суб'єктів зовнішнього середовища, що взаємодіють з ним.

При реалізації системної державної політики регулювання економічної та інвестиційної безпеки досить важливим є її узгодження на регіональних та муніципальних рівнях, на яких мають враховуватися перспективи розвитку територіальних одиниць з їх специфічними особливостями. На державному рівні повинні постійно здійснюватись заходи підтримки найбільш перспективних галузей, забезпечуватись збалансованість розвитку економіки та перехід її до нового якісного стану з найменшими витратами. Організаційно-економічний механізм державного регулювання інвестиційної безпеки представлений на рисунку 1.

Для реалізації політики інвестиційної безпеки розробляються інвестиційні програми, а також основні напрями державного регулювання інвестиційної діяльності і комплекс заходів по підвищенню ефективності інвестиційних процесів. Реалізація заходів по створенню єдиної системи державного регулювання інвестиційної безпеки, спрямована на залучення і координацію діяльності відповідних структур для роботи з вітчизняними і іноземними інвестиціями, механізмів реалізації державної політики залучення капіталу, координації діяльності з міжнародними організаціями, проведення експертиз найважливіших проектів і їх відбір. При цьому, економіко-організаційний блок управління інвестиційними процесами може функціонувати лише разом з ефективним механізмом державних гарантій і системою законодавчого, нормативного, інформаційного забезпечення інвестиційних процесів, організація системи страхування інвестицій, сприяння розвитку банківсько-кредитної системи.

Політика держави, щодо розвитку галузі повинна включати механізм забезпечення її інвестиційної безпеки, який являє собою сукупність організаційно-економічних форм, за допомогою яких реалізується система відносин інвестиційного комплексу та має такі складові: наукові принципи, науково-методичні складові, стратегічна орієнтація, заходи, щодо розвитку та підтримки, інституціональна складова, цільові державні програми, державний механізм регулювання інвестиційних процесів.

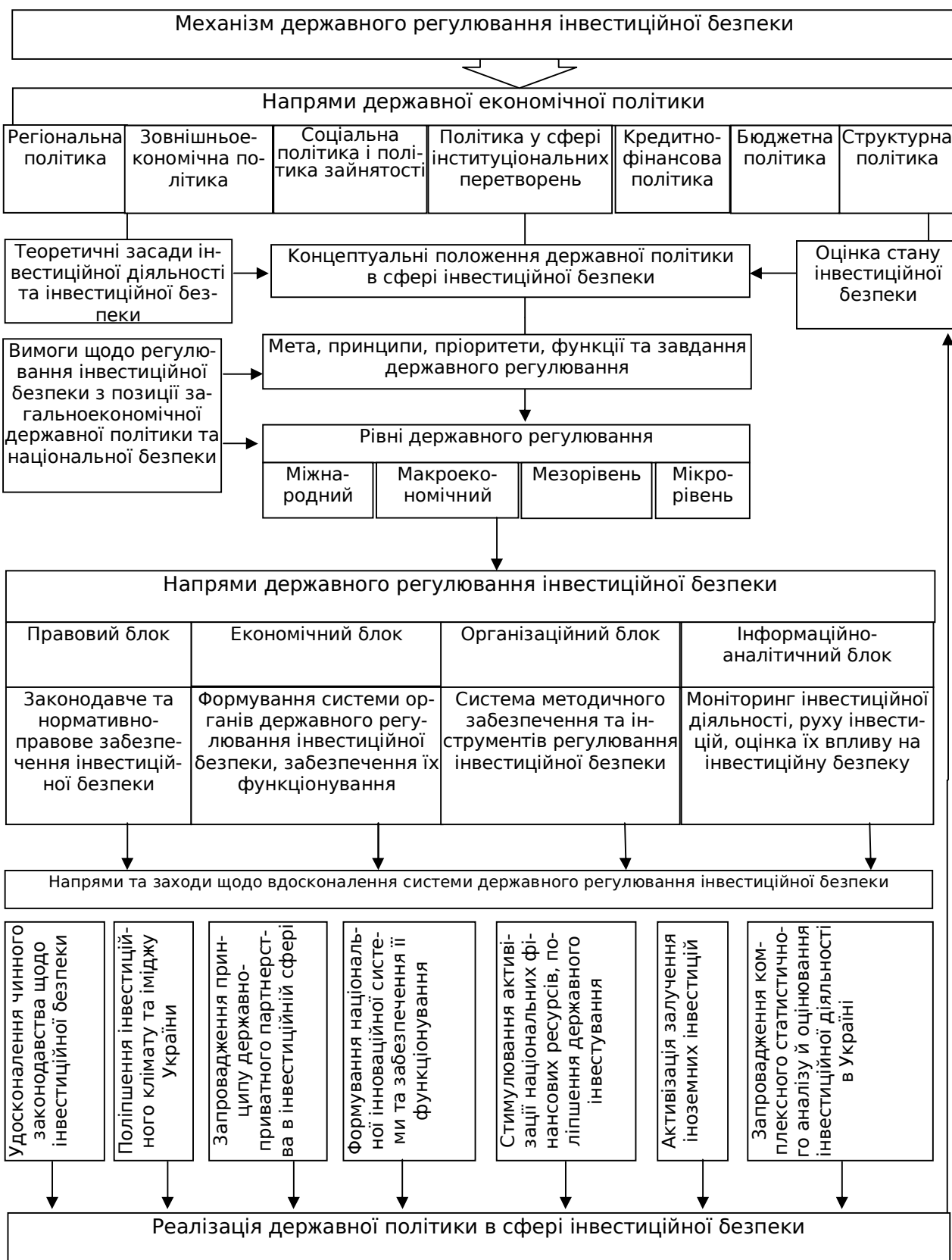

Рисунок 1 - Схема організаційно-економічного механізму державного регулювання інвестиційної безпеки

Висновок. Специфіка зазначених заходів, впливає на форми участі держави в інвестиційному процесі, які мають бути реалізовані для його активізації. Отже, без чіткого

визначення пріоритетів інвестування механізм державного регулювання інвестиційних процесів втрачає цілеспрямованість, конкретність та не забезпечує досягнення поставленої мети. Визначення пріоритетів інвестування є особливо важливим для реалізації державної інвестиційної політики, за сучасних умов дефіциту бюджету та труднощів його наповнення. При недостатності державних джерел фінансування, з'являється необхідність формування сприятливого інвестиційного середовища для приватних інвесторів та створенні інвестиційних фондів шляхом удосконалення податкової, амортизаційної, грошово-кредитної політик. При цьому держава повинна спрямовувати інвестиційні потоки як державної так і приватної власності на підтримку та розвиток пріоритетних та стратегічних галузей.

Перелік посилань:

1. Жаліло Я. А. До формування категоріального апарату науки про економічну безпеку / Я.А. Жаліло // Стратегічна панорама. – 2004. – №3. – С. 97-105.
2. Барановський О. І. Фінансова безпека / О. І. Барановський. – К. : Фенікс, 1999. – 338 с.
3. Губський Б. В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення / Б. В. Губський. – К. : ДП «Укрархбудінформ», 2001. – 121 с.
4. Моделювання економічної безпеки : держава, регіон, підприємство : Моногр. / За ред. В.М. Гейця. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.
5. Мунтіян В. І. Економічна безпека України : Моногр. / Мунтіян В. І. – К., КВІЦ, – 1999, – 464 с.
6. Кириленко В. І. Інвестиційна складова економічної безпеки : Моногр. / В. І. Кириленко. – К. : КНЕУ, 2005. – 232 с.
7. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент / И. А. Бланк– К. : МП «ИТЕМ» ЛТД, 1995. – 448 с.
8. Пересада А. А. Інвестиційний процес в Україні / А. А. Пересада– К. : Лібра, 1998. – 392 с.
9. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер – М. : Прогресс, 1982. – 453 с.
10. Черваньов Д. М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в Україні / Д. М. Черваньов, Л. І. Нейкова. – К. : Знання, 1999. – 514с.
11. Кондіус, І. С. Тренінг «Методичні підходи до формування та вибору стратегії стійкого розвитку регіону» : навчально-методичний посібник / І. С. Кондіус. – Севастополь : Севастопольський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації, 2012 – 40 с.

Стаття надійшла: 01.07.2015 р.

Рецензент: д.е.н., доц. Горовий Д.А.

УДК 681.45

JEL Classification: M21

ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ДЕРЖАВНОГО І ГАЛУЗЕВОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ НА ПРИКЛАДІ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Кудрявцева О.В., к.е.н.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. Предметом роботи є теоретичні засади формування державного і галузевого управління економічною безпекою. Метою роботи є виявлення основних загроз державного і галузевого управління економічною безпекою.

З метою одержання обґрунтованих висновків у процесі роботи були використані абстрактно-логічний метод; системно-структурний аналіз, та метод порівнянь. В роботі визначено сутність порогового значення індикаторів економічної безпеки. Встановлено необхідність розглядання економічної безпеки транспортної галузі в аспекті економічної безпеки держави. Виявлено загрози економічної безпеки держави і галузі, та запропоновано набір індикаторів економічної безпеки, який враховує вплив галузі на забезпечення макроекономічної безпеки, а також дозволяє оцінити здатність виконання безпосередньо функціональних завдань галузі – здійснення перевезень. Основні методичні результати роботи можуть бути впроваджені у практичну діяльність підприємств транспорту. Отже в роботі розглянуто загрози економічної безпеки держави і транспортної галузі, а також запропоновано систему показників – індикаторів стану забезпечення економічної безпеки, яка дозволить своєчасно реагувати на вплив внутрішніх і зовнішніх загроз економічній безпеці держави і транспортної галузі, як невід'ємної її складової.

Ключові слова: безпека, система, загрози, ефективність, індикатори.